ODOLNĚJŠÍ

OČKOVÁNÍ POSILUJE ZDRAVÍ VE STÁŘÍ

VYHODNOCENÍ
ZAMĚSTNANCI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Zpracováno 8. 11. 2024

ASOCIACE POSKYTOVATELŮ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB ČR

ODOLNĚJŠÍ

Vyhodnocení dotazníkového šetření ODOLNĚJŠÍ – OČKOVÁNÍ POSILUJE ZDRAVÍ VE STÁŘÍ

Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR

Vančurova 2904, 390 01 Tábor

Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR (APSS ČR) realizovala v roce 2024 v rámci mediální kampaně ***ODOLNĚJŠÍ – OČKOVÁNÍ POSILUJE ZDRAVÍ VE STÁŘÍ*** dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zmapovat základní vstupní informace související s očkováním u poskytovatelů a zaměstnanců pobytových sociálních služeb.

Výzkum byl realizován formou kombinace kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Dotazníkové šetření bylo tvořeno dvěma dotazníky. První dotazník byl určen zaměstnancům pobytových sociálních služeb, druhý dotazník se týkal informací souvisejících s uživateli pobytových sociálních služeb. Oba dotazníky byly složeny ze čtyř částí.

První část dotazníku sloužila k bližší identifikaci zaměstnance a poskytovatele, druhá část se zabývala očkováním z hlediska zaměstnavatele a poskytovatele pobytové sociální služby. Předposlední část se týkala proočkovanosti zaměstnanců a uživatelů a poslední část dotazníku zjišťovala nejčastější a nejméně časté bariéry, proč se osoby starší 18 let odmítají očkovat.

Dotazníkového šetření, které probíhalo **od září do října 2024**, se zúčastnilo **77 respondentů** (pracovníků/zaměstnanců pobytových sociálních služeb).

SHRNUTÍ

23,4 %	•zaměstnanců trpí chronickým onemocněním
51,6 %	• zaměstnanců uvedlo, že poskytovatelé jim zajišťují očkování vlastními zaměstnanci
32,5 %	• zaměstnanců uvedlo, že jim zaměstnavatelé nabízí očkování jako zaměstnanecký benefit
85,7 %	•zaměstnanců je očkováno proti tetanu
62,3 %	•zaměstnanců je očkováno proti hepatitidě typu B
46,7 %	•zaměstnanců je očkováno proti covidu-19
dezinformace	•jsou nejčastěji zmiňovanou bariérou dle zaměstnanců, proč se osoby starší 18 let odmítají očkovat

Tabulka č. 1: Věkové skupiny oslovených respondentů

Věkové skupiny	Počet respondentů	Počet respondentů v %
Osoba ve věku od 18 do 40 let	28	36,4 %
Osoba ve věku 41–59 let	44	57,1 %
Osoba ve věku 60–64 let	4	5,2 %
Osoba ve věku 65 +	1	1,3 %
Celkem	**77**	**100 %**

Nejvíce respondentů (57,1 %) bylo ve věku 41–59 let, poté ze skupiny 18–40 let (36,4 %). Celkem 5,2 % respondentů bylo ve věku 60–64 let. Ve věku 65+ bylo 1,3 % osob.

Tabulka č. 2: Přítomnost chronického onemocnění

Chronické onemocnění	Počet respondentů	Počet respondentův %
Ano	18	23,4 %
Ne	59	76,6 %
Celkem	**77**	**100 %**

Z tabulky č. 2 je patrné, že 18 ze 77 zaměstnanců uvedlo, že trpí chronickým onemocněním.

Tabulka č. 3: Identifikace konkrétního chronického onemocnění u respondentů

Konkretizace chronického onemocnění u zaměstnanců	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
Cukrovka	3	9,4 %
Jiné chronické metabolické onemocnění než cukrovka	1	3,1 %
Chronické onemocnění ledvin	0	0 %
Chronické onemocnění jater	0	0 %
Vysoký krevní tlak	10	31,3 %
Chronické onemocnění cév	3	9,4 %
Chudokrevnost	0	0 %
Onemocnění srdce	2	6,2 %
Obezita	2	6,2 %
Epilepsie	0	0 %
Autoimunní onemocnění	6	18,8 %
Astma	5	15,6 %
Jiné chronické respirační onemocnění než astma	0	0 %
Jiné chronické onemocnění	0	0 %
Celkem	**32**	**100 %**

Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce označili, že trpí chronickým onemocněním. Tedy 18 chronicky nemocných respondentů označilo celkem 32 odpovědí. Na jednu osobu tak v průměru vychází 1,8 chronické nemoci. Nejčastěji (31,3 %) byla označena možnost hypertenze (10krát), ani jednou nebyla označena možnost chudokrevnost, jiné chronické respirační onemocnění než astma, chronické onemocnění ledvin či jater.

Pokud provedeme komparaci dat týkajících se věku a chronického onemocnění, zjistíme, že ve věkové skupině 18–40 let se chronické onemocnění vyskytlo u dvou respondentů, přičemž první z nich měl astma, druhý trpí cukrovkou a astmatem. Zbylých 16 chronicky nemocných osob se pohybuje ve skupině 41–59 let. V kategorii 60–64 let a 65+ se nikdo s chronickým onemocněním nevyskytl.

Tabulka č. 4: Podpora očkování zaměstnavatelem v rámci zaměstnaneckých benefitů

Možnosti	Počet respondentů	Počet respondentů v %
Ano	25	32,5 %
Ne	52	67,5 %
Celkem	**77**	**100 %**

Očkování v rámci zaměstnaneckých benefitů podporuje 25 zaměstnavatelů (32,5 %). Zbylých 51 zaměstnavatelů (67,5 %) tento benefit nenabízí.

Tabulka č. 5: Jaké zaměstnanecké benefity na podporu očkování zaměstnavatel nabízí dle zaměstnanců

Možnosti	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
Finanční příspěvek	5	15,6 %
Očkování přímo v zařízení (u zaměstnavatele)	12	37,5 %
Očkování u konkrétního lékaře	10	31,3 %
Vzdělávání	5	15,2 %
Jiný benefit	0	0 %
Celkem	**32**	**100 %**

Tabulka č. 5 ukazuje, jaké zaměstnanecké benefity na podporu očkování zaměstnavatel nabízí. Celkem 25 respondentů uvedlo 32 odpovědí. Nejčastěji uváděným benefitem bylo očkování přímo u zaměstnavatele (12krát), poté očkování u konkrétního lékaře (10krát), možnost finančního příspěvku a vzdělávání byly shodně obě označeny 5krát.

Tabulka č. 6: Zájem respondentů o zaměstnanecké benefity spojené s podporou očkování

Zájem o zaměstnanecké benefity spojené s podporou očkování	Počet respondentů	Počet respondentů v %
Ano	19	36,5 %
Ne	33	63,5 %
Celkem	**52**	**100 %**

Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti (52), jejichž zaměstnavatel nepodporuje očkování v rámci zaměstnaneckých benefitů. Z těchto 52 osob by pouze 9 oslovených zaměstnanců (36,5 %) mělo zájem o zaměstnanecké benefity spojené s očkováním, zbylých 33 osob (63,5 %) zájem neuvedlo.

Tabulka č. 7: Zájem zaměstnanců o zaměstnanecké benefity na podporu očkování

Zájem zaměstnanců o zaměstnanecké benefity na podporu očkování	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
Finanční příspěvek	13	50,0 %
Očkování přímo v zařízení (u zaměstnavatele)	7	26,9 %
Očkování u konkrétního lékaře	2	7,7 %
Vzdělávání	3	11,5 %
Jiný benefit	1	3,8 %
Celkem	**26**	**100 %**

Tato otázka navazuje na předchozí, tedy odpovídají pouze respondenti (19 respondentů), kteří projevili zájem o zaměstnanecké benefity. Tabulka č. 7 objasňuje, o jaké zaměstnanecké benefity by měli zaměstnanci v rámci podpory očkování u zaměstnavatele zájem. Celkem 19 respondentů uvedlo 26 odpovědí. Nejčastěji by respondenti měli zájem o finanční příspěvek (50 %) a o očkování přímo v zařízení (u zaměstnavatele).

Autorka hledala souvislost mezi věkem, výskytem chronického onemocnění a zájemci o benefity na podporu očkování. Bylo zjištěno, že z těchto 19 osob trpí 7 chronickým onemocněním. Dle věku je nejpočetnější skupina ve věkové kategorii 41–59 let (12 osob), dále 6 osob ve věkové kategorii 18–40 let. Jeden respondent je ve věku 60–64 let a měl by zájem o finanční příspěvek.

Tabulka č. 8: Nabídka zaměstnavatele naočkovat proti vybraným infekčním onemocněním své zaměstnance přímo v zařízení

Možnost	Počet respondentů	Počet respondentů v %
Ano	15	23,1 %
Ne	50	76,9 %
Celkem	**65**	**100 %**

Celkem 15 respondentům (23,1 %) zaměstnavatel nabízí očkování přímo v zařízení. Dalším 50 respondentům tuto možnost zaměstnavatel nenabízí.

Tabulka č. 9: Způsoby zajištění očkování zaměstnanců v zařízení

Způsoby zajištění očkování zaměstnanců v zařízení	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
Vlastními zaměstnanci	16	51,6 %
Externím zdravotnickým zařízením	13	41,9 %
Pracovníky hygienické stanice	2	6,5 %
Jiná možnost	0	0 %
Celkem	**31**	**100 %**

Na tuto otázku odpovídaly pouze dvě skupiny respondentů, kteří uvedli v tabulce č. 8 možnost „ano“ a v tabulce č. 5 možnost „očkování přímo v zařízení“. V tabulce č. 9 vidíme, že nejčastěji (51,6 %) zaměstnanci vybraných pobytových sociálních služeb uváděli, že zaměstnavatel zajišťuje očkování vlastními zaměstnanci a poté externím zdravotnickým zařízením (41,9 %), pouze 2krát byla uvedena možnost zajištění přes pracovníky hygienické stanice.

Tabulka č. 10: Důvody, proč si respondenti myslí, že jim zaměstnavatel nabízí očkování přímo v zařízení (zaměstnání)

Možnost	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
Věk zaměstnanců	1	2,4 %
Chronické onemocnění u zaměstnanců	2	4,8 %
Zajištění nadstandardní péče o své zaměstnance	4	9,5 %
Zvýšené riziko možnosti nákazy při výkonu povolání	22	52,4 %
Zvýšené riziko šíření nákazy mezi uživateli	13	30,9 %
Jiný důvod	0	0 %
Celkem	**42**	**100 %**

Celkem 27 respondentů uvedlo 42 důvodů, proč si myslí, že jim zaměstnavatel nabízí očkování přímo v zaměstnání. Nejčastěji byla označena možnost existence zvýšeného rizika nákazy při výkonu povolání (52,4 %), poté bylo uvedeno zvýšené riziko šíření nákazy mezi uživateli (30,9 %). Věk zaměstnanců či přítomnost chronického onemocnění u zaměstnanců dle respondentů hraje nejmenší roli. Zvláštní je, že osoba, která jako jediná označila možnost „věk zaměstnanců“ je ve věkové kategorii 18–40 let. Podobné je to i u odpovědi „chronické onemocnění zaměstnanců“, zde byla možnost označena dvěma osobami ve věku 40–59 let a ani jedna netrpí chronickým onemocněním.

Tabulka č. 11: Existence vlastního očkovacího kalendáře (plánu) u zaměstnavatele dle zaměstnanců

Možnost	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
Ano	3	11,1 %
Ne	5	18,5 %
Nevím	19	70,4 %
Celkem	**27**	**100 %**

Pouze 3 z 27 oslovených osob (11,1 %) ví, zda má jejich zaměstnavatel stanoven na vybraná očkování vlastní očkovací kalendář (plán). Celkem 19 zaměstnanců (70,4 %) tuto informaci neví.

Tabulka č. 12: Nastavení vlastního očkovacího kalendáře (plánu) pro zaměstnance v zaměstnání

Možnosti	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Hepatitida typu A	1 (33,3 %)	2 (66,7 %	0 (0 %)	3 (100 %)
Hepatitida typu B	2 (66,7 %)	1 (33,3 %)	0 (0 %)	3 (100 %)
Chřipka	2 (66,7 %)	1 (33,3 %)	0 (0 %)	3 (100 %)
Černý kašel	0 (0 %)	3 (100 %)	0 (0 %)	3 (100 %)
Hemofilus	0 (0 %)	3 (100 %)	0 (0 %)	3 (100 %)
Tetanus	0 (0 %)	3 (100 %)	0 (0 %)	3 (100 %)
Záškrt	0 (0 %)	3 (100 %)	0 (0 %)	3 (100 %)
Klíšťová encefalitida	0 (0 %)	3 (100 %)	0 (0 %)	3 (100 %)
Pneumokokové onemocnění	0 (0 %)	3 (100 %)	0 (0 %)	3 (100 %)
Pásový opar	0 (0 %)	3 (100 %)	0 (0 %)	3 (100 %)
Covid-19	2 (66,7 %)	1 (33,3 %)	0 (0 %)	3 (100 %)
Respirační syncytiální virus (RS viry)	0 0 (0 %)	3 (100 %)	0 (0 %)	3 (100 %)
Jiné	----------	----------	----------	----------

Jak vyplývá z tabulky č. 12, dle zaměstnanců zaměstnavatel disponuje vlastním očkovacím kalendářem (plánem) u těchto vybraných očkování: virové žloutenky typu A, virové žloutenky typu B, chřipky, covidu-19.

Tabulka č. 13: Nemoci, proti kterým zaměstnavatel očkuje své zaměstnance

Možnosti	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Hepatitida typu A	11 (40,7 %)	5 (18,5 %)	11 (40,7 %)	27 (100 %)
Hepatitida typu B	21 (77,8 %)	0 (0 %)	6 (22,2 %)	27 (100 %)
Chřipka	12 (44,4 %)	8 (29,6 %)	7 (26,0 %)	27 (100 %)
Černý kašel	0 (0 %)	12 (44,4 %)	15 (55,6 %)	27 (100 %)
Hemofilus	0 (0 %)	13 (48,1 %)	14 (51,9 %)	27 (100 %)
Tetanus	0 (0 %)	12 (44,4 %)	15 (55,6 %)	27 (100 %)
Záškrt	0 (0 %)	13 (48,1 %)	14 (51,9 %)	27 (100 %)
Klíšťová encefalitida	1 (3,7 %)	12 (44,4 %)	14 (51,9 %)	27 (100 %)
Pneumokokové onemocnění	2 (7,4 %)	12 (44,4 %)	13 (48,1 %)	27 (100 %)
Pásový opar	0 (0 %)	13 (48,1 %)	14 (51,9 %)	27 (100 %)
Covid-19	17 (63,0 %)	6 (22,2 %)	4 (14,8 %)	27 (100 %)
Respirační syncytiální virus (RS viry)	0 (0 %)	16 (59,3 %)	11 (40,7 %)	27 (100 %)
Jiné	----------	----------	----------	----------

Tabulka č. 13 má souvislost s tabulkou č. 5 (Jaké zaměstnanecké benefity na podporu očkování zaměstnavatel nabízí dle zaměstnanců), konkrétně s možností, zda jedním z benefitů je očkování přímo v zařízení, na kterou odpovědělo 12 respondentů. Dále pak souvisí s tabulkou č. 8 (Nabídka zaměstnavatele naočkovat proti vybraným infekčním onemocněním své zaměstnance přímo v zařízení) a s možností „ano“ (odpovědělo 15 respondentů), proto na tuto otázku odpovídalo 27 respondentů.

Nejvíce zaměstnanců uvedlo, že jejich zaměstnavatel očkuje své zaměstnance proti virové žloutence typu B (77,8 %), covidu -19 (62,7 %) a virové žloutence typu A (40,7 %).

Provedením komparace dat tabulky č. 12 a tabulky č. 13 u očkování proti hemofilu, tetanu, záškrtu, pásovému oparu a RS virům vidíme, že nikdo nedisponuje tímto očkováním, a to může představovat jeden z důvodů, proč zaměstnavatel na tato očkování nemá stanoven vlastní očkovací kalendář (plán).

Tabulka č. 14: Evidence očkování proti vybraným infekčním onemocněním u zaměstnanců v pobytové sociální službě

Možnosti	Počet respondentů	Počet respondentů v %
Ano	34	44,2 %
Ne	13	16,9 %
Nevím	30	38,9 %
Celkem	**77**	**100 %**

Všichni respondenti byli dotázáni, zda jejich zaměstnavatel (pobytová sociální služba) eviduje u svých zaměstnanců očkování proti vybraným infekčním onemocněním. Celkem 34 zaměstnanců uvedlo, že jejich zaměstnavatel tyto informace eviduje, dalších 30 zaměstnanců na tuto otázku odpověď neví. Pouze 13 respondentů uvedlo, že zaměstnavatel nic takového neeviduje.

Tabulka č. 15: Infekční nemoci, proti kterým zaměstnavatel eviduje očkování svých zaměstnanců

Možnosti	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Hepatitida typu A	14 (41,2 %)	10 (29,4 %)	10 (29,4 %)	34 (100 %)
Hepatitida typu B	29 (85,3 %)	1 (2,9 %)	4 (11,8 %)	34 (100 %)
Chřipka	7 (20,6 %)	15 (44,2 %)	12 (35,3 %)	34 (100 %)
Černý kašel	1 (2,9 %)	17 (50,0 %)	16 (47,1 %)	34 (100 %)
Hemofilus	0 (0 %)	16 (47,1 %)	18 (52,9 %)	34 (100 %)
Tetanus	2 (5,9 %)	16 (47,1 %)	16 (47,1 %)	34 (100 %)
Záškrt	0 (0 %)	17 (50,0 %)	17 (50,0 %)	34 (100 %)
Klíšťová encefalitida	1 (2,9 %)	17 (50,0 %)	16 (47,1 %)	34 (100 %)
Pneumokokové onemocnění	2 (5,9 %)	17 (50,0 %)	15 (44,2 %)	34 (100 %)
Pásový opar	1 (2,9 %)	16 (47,1 %)	17 (50,0 %)	34 (100 %)
Covid-19	21 (61,8 %)	5 (14,7 %)	8 (23,5 %)	34 (100 %)
Respirační syncytiální virus (RS viry)	1 (2,9 %)	15 (44,2 %)	18 (52,9 %)	34 (100 %)
Jiné	----------	----------	----------	----------

Nejčastěji bylo označeno, že zaměstnavatelé evidují očkování proti virové žloutence typu B (85,3 %), covidu -19 (61,8 %) a proti virové žloutence typu A.

Provedením komparace dat tabulky č. 12, č. 13 a č. 15 zjistíme, že vzhledem k tomu, že nikdo z oslovených nedisponuje očkováním proti hemofilu a záškrtu, tak není potřeba, aby zaměstnavatel měl zpracován vlastní očkovací kalendář (plán) a nabízel tato očkování.

Tabulka č. 16: Důvody, proč si zaměstnanci myslí, že jejich zaměstnavatel neeviduje, proti kterým infekčním onemocněním jsou jeho zaměstnanci naočkováni

Možnosti	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
Finanční náročnost	8	15,4 %
Časová náročnost	4	7,7 %
Personální nedostatek	7	13,5 %
Nepotřebný údaj	19	36,5 %
Nevím	14	26,9 %
Celkem	**52**	**100 %**

Zde je patrné, že odpovídaly pouze osoby, které v tabulce č. 14 (Evidence očkování proti vybraným infekčním onemocněním u zaměstnanců v pobytové sociální službě) uvedly odpověď „nevím“ či „ne“. Celkem 43 lidí označilo 52 možností. Nejčastěji se vyskytovala odpověď nepotřebný údaj (36,5 %), možnost časová náročnost byla označena jako nejméně pravděpodobná (7,7 %).

Tabulka č. 17: Konkrétní choroby, proti kterým jsou respondenti k datu vyplnění dotazníkového šetření naočkováni

Možnosti	Ano	Ne a ani o tom neuvažuji	Ne, ale uvažuji o tom	Nevím, nejsem si jist/a	Celkem
Disponujete platným očkováním proti hepatitidě typu A	34 (44,2 %)	24 (31,2 %)	7 (9,1 %)	12 (15,6 %)	77 (100 %)
Disponujete platným očkováním proti hepatitidě typu B	48 (62,3 %)	13 (16,9 %)	5 (6,5 %)	11 (14,3 %)	77 (100 %)
Byl/a jste naočkován/a v roce 2023 proti chřipce	5 (6,5 %)	60 (77,9 %)	7 (9,1 %)	5 (6,5 %)	77 (100 %)
Byl/a jste přeočkován/a proti černému kašli po 18. roce věku života	15 (19,5 %)	35 (45,5 %)	12 (15,6 %)	15 (19,5 %)	77 (100 %)
Byl/a jste naočkován/a proti hemofilu po 18. roce věku života	4 (5,2 %)	44 (57,1 %)	3 (3,9 %)	26 (33,8 %)	77 (100 %)
Disponujete platným očkování proti tetanu (tedy neuteklo od posledního přeočkování více než 15 let)	66 (85,7 %)	4 (5,2 %)	2 (2,6 %)	5 (6,5 %)	77 (100 %)
Byl/a jste přeočkován/a proti záškrtu po 18. roce věku života	16 (20,8 %)	29 (37,7 %)	5 (6,5 %)	27 (35,1 %)	77 (100 %)
Disponujete platným očkováním proti klíšťové encefalitidě (tedy od posledního očkování či přeočkování neuteklo více než 5 let)	21 (27,2 %)	30 (39,0 %)	17 (22,1 %)	9 (11,7 %)	77 (100 %)
Disponujete očkováním proti pneumokokovým onemocněním v posledních 5 letech	2 (2,6 %)	50 (64,9 %)	11 (14,3 %)	14 (18,2 %)	77 (100 %)
Disponujete očkováním proti pásovému oparu	1 (1,3 %)	57 (74,0 %)	4 (5,2 %)	15 (19,5 %)	77 (100 %)
Byl/a jste naočkován/a v roce 2023 či v roce 2024 proti covidu-19	36 (46,7 %)	33 (42,8 %)	1 (1,3 %)	7 (9,1 %)	77 (100 %)
Disponujete očkováním proti RS viru	1 (1,3 %)	52 (67,5 %)	5 (6,5 %)	19 (24,7 %)	77 (100 %)

V tabulce č. 17 vidíme, že nejčastěji respondenti disponují platným očkováním proti tetanu (85,7 %), hepatitidě typu B (62,3 %) a covidu-19 (46,7 %). Nejméně respondenti disponují očkováním proti RS viru (1,3 %), pásovému oparu (1,3 %) a pneumokokovým infekcím v posledních 5 letech (2,6 %).

Celkem mohli respondenti označit až 924 možností naočkování (77 respondentů, 12 onemocnění). Možnost „ano“, tedy že jsou naočkováni, byla označena pouze 249krát (27,0 %). Možnost „nevím, nejsem si jist/a“ byla označena 165krát (17,9 %), „ne, ale uvažuji o očkování“ bylo uvedeno celkem v 79 případech (8,5 %). Celkem 46,6 % (431 označení) zbývá na možnost „ne a ani o tom neuvažuji“. Takto vysoké číslo by si zasloužilo další analýzu, např. pomocí rozhovoru s respondenty zjistit, co je k tomuto rozhodnutí vede, zda toto jejich rozhodnutí může souviset s předsudky a bariérami k očkování.

Další velkou skupinu tvoří respondenti, kteří označili možnost „ne, ale uvažuji o tom“. Opět i zde by bylo vhodné s touto skupinou dále pracovat, zjistit, v čem spočívá jejich váhání.

Z chování obou skupin pro zaměstnavatele vyplývá, že by měl zvážit nabídku zaměstnaneckých benefitů spojených s podporou očkování a nezapomínat, že je potřeba o těchto benefitech pravidelně hovořit se svými pracovníky.

Nelze opomenout ani fakt, že 17,9 % respondentů odpovědělo, že neví nebo si nejsou jisti, zda jsou, či nejsou naočkováni proti vybraným infekčním onemocněním. Z toho vyplývá, že osvěta ohledně centrální evidence očkování není dostačující.

V průměru vychází, že každý respondent disponuje 3,2 očkováním, což nepředstavuje povzbudivé číslo, pokud si uvědomíme, že jsou do tohoto průměru započítávána i povinná očkování (tetanus, v sociálních službách očkování proti virové hepatitidě typu B apod.).

Tabulka č. 18: Počet naočkovaných chronicky nemocných respondentů proti vybraným chorobám

Možnosti	Počet respondentů
Disponujete platným očkováním proti hepatitidě typu A	11 z 18
Disponujete platným očkováním proti hepatitidě typu B	14 z 18
Byl/a jste naočkován/a v roce 2023 proti chřipce	1 z 8
Byl/a jste přeočkován/a proti černému kašli po 18. roce věku života	2 z 18
Byl/a jste naočkován/a proti hemofilu po 18. roce věku života	0 z 18
Disponujete platným očkování proti tetanu (tedy neuteklo od posledního přeočkování více než 15 let)	17 z 18
Byl/a jste přeočkován/a proti záškrtu po 18. roce věku života	3 z 18
Disponujete platným očkováním proti klíšťové encefalitidě (tedy od posledního očkování či přeočkování neuteklo více než 5 let)	4 z 18
Disponujete očkováním proti pneumokokovým onemocněním v posledních 5 letech	0 z 18
Disponujete očkováním proti pásovému oparu	0 z 18
Byl/a jste naočkován/a v roce 2023 či v roce 2024 proti covidu-19	13 z 18
Disponujete očkováním proti RS viru	0 z 18

Nejčastěji jsou chronicky nemocní respondenti naočkováni proti virové hepatitidě typu B a covidu-19. Nikdo nedisponuje očkováním proti hemofilu po 18. roce věku života, proti pneumokokovým onemocněním v posledních 5 letech, RS virům a proti pásovému oparu.

Pokud provedeme bližší analýzu této otázky a otázky, která zjišťovala věk či výskyt chronického onemocnění, zjistíme toto: Z našeho vzorku chronicky nemocných osob (zaměstnanců) disponují největším počtem očkování 2 osoby, které mají 6 ze 12 uvedených očkování. Jedná se o osobu ve věku 18–40 let s astmatem a diabetem, která je naočkována proti virové hepatitidě typu A, virové hepatitidě typu B, černému kašli po 18. roce věku života, tetanu, záškrtu a covidu-19. Není si jista, zda je očkována proti klíšťové encefalitidě a hemofilu po 18. roku věku života. Zvažuje očkování proti pneumokokovým infekcím. Druhá osoba spadá do věkové skupiny 41–59 let a má autoimunitní onemocnění, přičemž je naočkována proti chřipce, černému kašli po 18. roce věku života, tetanu, záškrtu, klíšťové encefalitidě a covidu-19. U zbývajících očkování (virové hepatitidy typu A, virové hepatitidě typu B, hemofilu po 18. roce věku života, pneumokokových onemocnění, RS virů a pásového oparu) si není jista.

Naopak nejmenším počtem očkování (2 očkování z nabízených 12) disponuje zaměstnanec, který je ve věku 41–59 let a trpí autoimunitním onemocněním. Je naočkován proti tetanu a covidu-19. Očkováním proti virové hepatitidě typu A a typu B si není jistý, u zbývajících očkování o naočkování neuvažuje.

Osoba (41–59 let), která měla nejvíce chronických onemocnění (celkem 5 – trpí cukrovkou, jiným chronickým metabolickým onemocněním než cukrovkou, má vysoký krevní tlak, chronické onemocnění cév, onemocnění srdce, trpí obezitou a autoimunitním onemocněním), je očkována proti 3 nemocem, a to virové žloutence typu A, virové žloutence typu B a tetanu. O žádném dalším očkování neuvažuje.

Jak již bylo uvedeno v tabulce č. 2, celkem 18 osob trpí 27 chronickými nemocemi. Podíváme se tedy na proočkovanost u těchto chronicky nemocných osob. Celkem mohly chronicky nemocné osoby označit až 216 možností naočkování (18 respondentů, 12 onemocnění). Možnost „ano“, tedy že jsou naočkovány, byla označena pouze 65krát (30,1 %). Možnost „nevím, nejsem si jist/a“ byla označena 32krát (14,8 %), „ne, ale uvažuji o očkování“ bylo uvedeno celkem v 19 případech (8,8 %). Celkem 46,3 % (100 označení) zbývá na možnost „ne a ani o tom neuvažuji“.

Nejčastěji respondenti s chronickým onemocněním uvedly očkování proti tetanu (17 z 18 respondentů), jeden si svým platným očkováním nebyl jist, dalším nejčastěji frekventovaným očkováním bylo očkování proti virové žloutence typu B (14 z 18 respondentů), platným očkováním si nebyly jisty 2 osoby. Naopak mezi nejméně frekventovaná očkování u vybrané skupiny chronicky nemocných respondentů patří očkování proti pneumokokovým onemocněním (nikdo nebyl naočkován, 5 respondentů tuto možnost zvažuje, 2 respondenti si nejsou jisti, zda jsou, či nejsou naočkováni), pásovému oparu (nikdo nebyl naočkován, nikdo toto očkování ani nezvažuje, 2 respondenti si nejsou jisti, zda jsou, či nejsou naočkováni), RS virům (nikdo nebyl naočkován, nikdo toto očkování ani nezvažuje, 4 respondenti si nejsou jisti, zda jsou či nejsou naočkováni).

V průměru vychází na jednoho chronicky nemocného respondenta v tomto výzkumu 3,6 očkování.

Očkování proti klíšťové encefalitidě je doporučováno především lidem, které trpí epilepsií či jiným neurologickým onemocněním. V našem vzorku se nikdo s tímto onemocněním nevyskytl, ale i přesto je naočkováno celkem 21 ze 77 osob (27,3 %). Toto může souviset i s tím, že osoby mohou pobývat v oblastech zvýšeného výskytu klíšťat. Navíc toto očkování je hrazeno ze zdravotního pojištění osobám 50+.

Osobám trpícím respiračním onemocněním, včetně astmatu je doporučováno očkování proti chřipce, pneumokokovým infekcím a černému kašli. V našem vzorku se jednalo o 5 osob s astmatem. Očkováním proti chřipce nikdo nedisponuje. Na pneumokokové infekce též není nikdo naočkován. Očkováním proti černému kašli po 18. roce věku života disponuje 1 osoba, 2 si nejsou jisty, zda jsou, či nejsou naočkovány.

Osobám s kardiovaskulárním onemocněním je doporučováno očkování proti chřipce a pneumokokovým infekcím. V našem vzorku se jednalo o 11 osob s kardiovaskulárním onemocněním. Proti chřipce je naočkována pouze 1 osoba a 2 očkování zvažují, proti pneumokokovým infekcím není nikdo naočkován, ale zvažují to 3 osoby.

Lidem trpícím cukrovkou (diabetem mellitus) je doporučováno očkování proti chřipce, pneumokokovým infekcím, černému kašli, pásovému oparu či planým neštovicím (toto očkování nebylo součástí dotazování). Tohoto výzkumu se zúčastnily celkem 3 osoby s diabetem. Proti chřipce není nikdo naočkován, jeden to zvažuje. Proti pneumokokovým infekcím opět není nikdo naočkován, pouze 1 to zvažuje. Proti černému kašli je naočkována 1 ze 3 osob, 1 osoba si není jista, zda je, či není naočkována. Očkováním proti pásovému oparu nikdo nedisponuje a ani ho nikdo nezvažuje.

Opusťme nyní respondenty s chronickým onemocněním a dále se podívejme na doporučované očkování v souvislosti s věkem. Očkování proti chřipce je doporučováno všem osobám 60+. Jednalo se o 5 osob, z nichž 1 očkování zvažuje a zbytek (4) o očkování ani neuvažuje.

Očkování proti RS virům se doporučuje osobám 60+. Našeho výzkumu se zúčastnilo celkem 5 osob ve věku 60+. Ani jedna osoba nedisponuje tímto očkováním, ani tuto možnost nezvažuje.

Proti černému kašli se v dospělém věku (18–65 let) doporučuje naočkovat 1krát společně s přeočkováním proti tetanu. V našem šetření do této věkové skupiny spadalo celkem 76 zaměstnanců (98,8 %). Očkováním po 18. roce věku života však disponuje pouze 15 osob (19,7 %). Toto očkování zvažuje 12 osob (15,8 %). Tedy o tomto očkování ani neuvažuje 45,5 % oslovených, což je vzhledem ke zvyšujícímu se počtu případů onemocnění a práci v pobytových sociálních službách alarmující.

Očkování proti pneumokokovým infekcím je hrazeno ze zdravotního pojištění všem osobám 65+. V našem výzkumu se jednalo o 1 osobu, která očkování ani nezvažuje, nicméně v našem vzorku jsou naočkovány 2 osoby ve věku 18–40 let proti pneumokokovým onemocněním v posledních 5 letech a dalších 11 osob to zvažuje, z toho jedna je ve věku 60–64 let).

Tabulka č. 19: Tři nejčastější a tři nejméně časté bariéry, proč se osoby starší 18 let odmítají očkovat dle odpovědí zaměstnanců

Možnosti	Počet odpovědí u nejčastějších bariér	Počet odpovědí u nejméně častých bariér
Dezinformace	40 (17,3 %)	17 (7,4 %)
Předchozí zkušenost s očkováním	24 (10,4 %)	10 (4,3 %)
Náboženské důvody	2 (0,9 %)	26 (11,3 %)
Kulturní důvody	0 (0 %)	21(9,1 %)
Nedůvěra ve farmakologický průmysl	28 (12,1 %)	11 (4,8 %)
Nízká účinnost očkování	4 (1,7 %)	11 (4,8 %)
Zvýšené riziko nežádoucích účinků očkování	35 (15,2 %)	18 (7,8 %)
Zavádění nových vakcín	10 (4,3 %)	17 (7,4 %)
Krátká doba na ověřování účinnosti vakcín	15 (6,5 %)	10 (4,3 %)
Vysoká cena za očkování	16 (6,9 %)	10 (4,3 %)
Nedostatek vědeckých důkazů	9 (3,9 %)	17 (7,4 %)
Omezování lidských práv	3 (1,3 %)	19 (8,2 %)
Negativní stanoviska příbuzných, přátel – sociální tlak na uživatele	14 (6,1 %)	10 (4,3 %)
Negativní postoj ke svému zdraví	3 (1,3 %)	14 (6,1 %)
Snížený přínos očkování	6 (2,6 %)	7 (3,0 %)
Nedostatek informací	21 (9,1 %)	13 (5,6 %)
Jiná bariéra, chybějící strategická komunikace vládních úřadů	1 (0,4 %)	0 (0 %)
Celkem	231 (100 %)	231 (100 %)

Každý zaměstnanec měl označit 3 nejčastější a 3 nejméně časté bariéry, proč se osoby starší 18 let odmítají očkovat. V tabulce č. 19 vidíme, že jako nejfrekventovanější bariéra byla označena možnost dezinformací (17,3 %), zvýšené riziko nežádoucích účinků očkování (15,2 %) a nedůvěra ve farmakologický průmysl (12,1 %). Zaměstnanci pobytových sociálních služeb nejčastěji jako nejméně časté bariéry uvedli náboženské důvody (11,3 %), kulturní důvody (9,1 %) a omezování lidských práv (8,2 %).

ZÁVĚR

Zařízení sociálních služeb disponuje řadou rizikových faktorů, které zvyšují šanci vzniku epidemie infekčních onemocnění. K těmto faktorům například náleží velká kapacita zařízení, vysoká frekvence pohybu lidí (zaměstnanců, návštěv uživatelů) v pobytové sociální službě. Jedním z možných kroků, jak nákaze předejít či ji zmírnit, je podporovat preventivní opatření. Mezi taková opatření patří očkování.